

Společné postupy při práci s ohroženými dětmi

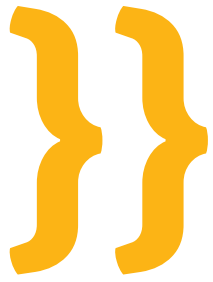
Pro pracovníky OSPOD, sociálně-aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, doprovázejících organizací pro pěstounské rodiny a ZDVOP.

Pracovníci mohou tento materiál přinášet do **multidisciplinární spolupráce** s pracovníky škol, soudů, zdravotnických zařízení (dětský psychiatr, dětský lékař, porodnice), azylových domů, dětských center, dětských domovů, středisek výchovné péče, diagnostických ústavů, výchovných ústavů, poradenských zařízení a dalších odborníků (psycholog, psychoterapeut).

Vydala **Asociace Dítě a rodina, z.s.**
v roce **2025**

Ria Černá, Jana Kocourková a David Svoboda

asociace { **DÍTĚ a
RODINA**

Společná východiska

Každé dítě potřebuje vyrůstat v rodině v **blízkém bezpečném vztahu**, klíčová je také jedinečnost a výlučnost tohoto vztahu. Společným cílem všech služeb a pracovníků je tedy zajistit pro ohrožené dítě dlouhodobé a bezpečné prostředí v rodině nebo alespoň zajistit, aby dítě mohlo prožívat blízký a bezpečný vztah s dospělou osobou.

Každé dítě potřebuje dostatek pravdivých informací, aby chápalo, co a proč se s ním a jeho rodinou právě děje a jaká je jeho nejbližší budoucnost. Vždy je třeba hledat způsob, jak dítě **zapojit do rozhodování o něm**, tak aby mohlo mít na situaci vliv a zároveň bylo v bezpečí.

Podpora a péče o dítě zohledňuje předchozí **historii a zážitky dítěte**. Pracovníci historii detailně mapují a jsou si vědomi, že prožívání a chování dítěte i pečujících osob může souviset s jejich životními zkušenostmi a ranými traumaty.

Situace ohroženého dítěte a jeho potřeby ve všech oblastech vývoje jsou pravidelně vyhodnocovány, a to včetně zdrojů a rizik ohrožení. Na základě **vyhodnocení je stanoven konkrétní plán podpory a pomoci**. Při jeho vytváření a realizaci spolu pracovníci spolupracují, podpora dítěte je tedy koordinovaná a mezirezortní.

V rámci spolupráce ve prospěch dítěte si pracovníci vždy nejprve vyjasní role, kompetence a nastavení sdílení informací. **Setkání k vyjasnění rolí a kompetencí** může iniciovat každý člen týmu kolem dítěte.

Podpora a pomoc dítěti a jeho rodině je nabízena **včas (prevence)** - čím je dítě mladší a rodina v obtížné situaci kratší dobu, tím je vyšší pravděpodobnost, že se podaří snížit rizika ohrožení dítěte, nebo je úplně eliminovat. Vhodné je začít s podporou již během těhotenství.

Spolupráce s dítětem zahrnuje také **aktivní spolupráci s jeho blízkými** – se kterými vyrůstá i od kterých je odloučeno (rodiče, sourozenci, příbuzní, bývalí pěstouni či pečovatelé, učitelé, kamarádi atd.) - protože mohou být pro dítě v jeho aktuální situaci zdrojem či perspektivou do budoucna. Je brán zřetel na sourozenecké vazby. Pracovníci hledají zdroje (blízké osoby, informace apod.) nejen v rámci vlastní organizace, ale i v širším okolí dítěte a neřeší situaci sami.

Každý pracovník působící v oblasti ochrany dětí a podpory rodin:

Má základní znalosti o vývojové psychologii dítěte, ztrátách a traumatech, vývoji mozku dítěte a vztahové vazbě.

Používá další efektivní nástroje v rámci své odbornosti, které odpovídají standardům jeho profese.

Umí vést rozhovor s pečující osobou dítěte (biologický rodič, příbuzný, pěstoun, osvojitel).

Umí vést rozhovor s dítětem a zjišťovat jeho přání a potřeby bezpečným způsobem.

Postupy metodické podpory a kontroly

Každý subjekt vychází z platné legislativy a standardů kvality. Zodpovědnost za jejich vytvoření a plnění má vedoucí pracovník.

Metodická podpora a kontrola zahrnuje:

- Pravidelné supervize.
- Možnost konzultace s vedoucím či pracovníkem zodpovědným za metodické vedení.
- Možnost využít interních a externích intervizí a kazuistických setkání, metodických setkání.
- Písemně zpracované materiály popisující nástroje podpory a kontroly subjektu.
- Vzdělávání pracovníka v oblasti, které potřebuje posílit.
- Vzdělávání pracovníka navazuje na hodnocení pracovníka a jeho kompetence.
- Probíhají pravidelné kontroly postupů metodické podpory a kontroly.

Co dělat, když se nedaří naplňovat desatero?

- Kontaktuji OSPOD a ve spolupráci s ním vyvolám setkání.
- Pokud se přesto v postupech rozcházíme, zveme k jednání vedoucí či kolegy, kteří jsou zodpovědní za metodické vedení, nebo jiné odborníky, kteří by mohli přinést nezávislý pohled a opíráme se o vyhodnocení situace dítěte, jeho potřeby, vyhodnocení rizik a nastavených cílů v IPOD.
- Pokud se i nadále rozcházíme, přizveme krajský úřad jako metodicky nadřízený orgán, případně MPSV.
- Využíváme možnost revizního setkání.

Dodržováním výše uvedených postupů zajišťujeme vzájemnou podporu a kontrolu při práci s ohroženými dětmi napříč roztržštěným systémem.

Desatero pracovníka

- 1** Navazuji spolupráci a vztah s dítětem a jeho pečujícími, říkám, kdo jsem a jaké moje kroky nyní budou následovat pro řešení toho, co je trápí.
- 2** Zjistím si, kdo všechno se aktuálně na péči a službách pro dítě/rodinu podílí/podílel - ptám se toho, kdo mě ke spolupráci přizval.
- 3** Existuje-li nějaká dokumentace, řeknu si o ni, nebo nabídnu spolupráci na jejím vytvoření/revizi (Vyhodnocení situace dítěte a rodiny).
- 4** Seznámení se nebo vytvoření Vyhodnocení situace dítěte a rodiny mi pomáhá porozumět celému kontextu, neopomenout žádnou oblast vývoje a potřeb dítěte, pojmenovat kompetence, zdroje rodiny (i širší) a také rizika, kvůli kterým pod ochranou dítě je/má být.
- 5** Účastním se/svolávám/navrhnu svolání případové konference s účastí rodiny - vyjasňujeme role, domlouváme se, kdo co může pro dítě/rodinu udělat a jak to kdo v průběhu bude rodině komunikovat, kdo je za co zodpovědný - vzniká nebo se reviduje Individuální plán ochrany dítěte.
- 6** Cíle služby, kterou poskytuji, musí být v souladu s cíli v IPOD, pokud tomu tak není, je třeba se sejít a vyladit očekávání a postupy.
- 7** Používám relevantní nástroje sociální práce tak, jak je to v dané rodině a dané situaci třeba - budování bezpečného vztahu, rozhovor, pozorování, nácvik, edukace, doprovod, svolání rodinné konference, zprostředkování specializovaného poradenství, krizové intervence, diagnostiky či terapie.
- 8** Pravidelně předávám informace o plnění mých úkolů sociálnímu pracovníkovi na OSPOD, příp. s ním konzultuji další postup, pokud se ve spolupráci s rodinou nedaří.
- 9** Svou práci pravidelně přináším do supervize a intervize, pečuji o své duševní zdraví.
- 10** Pokud se nedaří dobře spolupracovat v rámci týmu kolem dítěte/rodiny, vyvolám setkání k vyjasnění, ev. po dohodě i s přizváním metodického orgánu.